

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

Дужности пропаганде

Све до Балканских ратова 1912-13 године наше државно и национално питање било је пригушено интересима и циљевима туђинске политике у толикој мери, да је за непосредно незаинтересовани страни свет представљало врло мали или готово никав интерес једнога важног и самосталног националног проблема од међународног значаја. Као једна мала слика, коју сасвим заклања несразмерно велики и масиван рам, тако су се и сви огромни напори наших ранијих генерација узалудно губили иза широких и густих застора империјалистичке политике разних великих сила, чији су путеви водили преко наших земаља.

Улога и значај нашега народа ефикасно су се показали тек за време балканских ратова. Начин, како је закључен Букурешки уговор о миру 1913., поред факта да је тада судбина балканских народа била регулисана од њих самих први пут у новоме веку, открио је у исто време свима европским народима стварну снагу, моралне особине и историску мисију нашега народа. У овоме пак светском рату, у коме је наш народ досада, пропорционално узев, платио највећи трибут, он је својим напорима, својим заслугама и својим жртвама — с друге стране, задобио у срцима свих културних и цивилизованих народа једно почасно место, украшено дивљењем и признањем... Једном речи, ми смо тек после нашег државног распећа добили право и могућност, да са светске говорнице прокламујемо свету своје народне муке, своја национална права и своје државне потребе, у смислу општих, великих принципа, у чије се име данас пролива толика крв и руше најдрагоценије тековине оваплоћеног људског духа из свих времена и свих народа. Стога, употребимо ову прилику, тако скупо

стечену и једва једном дочекану, на ползу и у корист будућих генерација нашега народа и његове нове државе!... Што је могло да се уради и покаже са оружјем и са самопрегорењем, наш је народ већ учинио највише и доказао највеће самоодрицање; остајему још само да на томе путу истраје до краја, и он ће и то извршити... Националне дужности наше народне интелигенције и државне дипломатије сада долазе у први ред и категорички се и заповедно намећу свакоме интелигентном Србину од свести и савести!

Дужности пропаганде, имају сада да подмире вапијуће потребе једнога великог и систематског, добро и мудро организованог и непрекидног националног рада. Обавестити цео свет, а нарочито наше пријатеље и савезнике, онашметварном националном стању и положају; аргументирати необоривим доказима науке сва наша природна, национална и државна права на egzистенцију, слободу и независност; и, врх свега, нагласити цифрама наш удео у овоме рату; представити наш напор у општем послу што је највише могуће према његовом стварном постојању; изнети гласно и отворено: да је Србија најмање са по једном људском жртвом искупила сваку кућу будуће слободне и уједињене државе свих Срба, Хрвата и Словенаца...

Велика и завидна дужност пропаганде је да огромне народне жртве освети и васкрсне у виду националног поноса и части и државне добити. Тај узвишени национални задатак може се успешно извршити само ако буде схваћен на најидеалнији начин, а рађен неуморно и као једна најсветија дужност, без фаталног оклевања и без предрасуда, чије последице данас могу да представљају само праве злочине.

Колико је један овакав рад, организован, уједињен и уређен, великим циљевима, нашег племена данас потребан, нека као најбољи доказ послужи искрен одговор на отворено питање; колико смо у том погледу урадили за минуле две године код наших савезника и пријатеља у — Солуну?...

ЗВЕЗДИЦЕ

Са комисијског прегледа: Лекар, по прегледу: „Вама једино што фали, то је да се обријате.“

Шта значи финанси!.. Значи: Умро, крајња трамвајска станица, нема, у команду, пијан, затворена (ка фана), нестало (на пијаци) је ли отишао (за воз), шт.д. и тако бескрајно даље, цео речник речи и израза. Међутим код Шекспира има 80.000 речи!...

Гаргантуа

ПОБЕДЕ НА ЗАПАДУ

Лондон, 8. авг. У вароши Лансу борбе су по улицама. Енглези држе источни крај вароши. Немци се налазе на једној малој узвишици, где нису у стању да групишу артилерију. — Битка код Лангермарка знатно је појачала наше положаје дуж висоравни, која доминира системом северне одбране Белгије. Немци сматрају наше напредовање врло озбиљно; они непрестано доводе нова и велика појачања. По причању за робљеника многобројне нове батерије довлаче се на фронт, али оне убрзо постају неупотребљиве под ватром енглеске артилерије. — (Енглеска телеграфија без жица).

БАЛФУР О СРБИЈИ

Лондон, 8. августа.

Г. Балфур, одговарајући на једну интерпелацију о операцијама на балканском фронту, одао је пуну хвалу савезничким трупама које се боре на томе фронту. Он жали што не може да каже више о овом предмету, јер он не зависи од дипломатије већ од ратне среће савезничког оружја.

Што се тиче Србије Г. Балфур је изјавио, да говори Лојда Џорџа и Роберта Сесила најтачније представљају гледиште енглеске владе о

том предмету. „Британска влада, додао је, са осталима подједнако се диви храбрости, којом су Срби високо одржали традиције свога народа и поред великих удара и искушења који су их снашли.“

Са вером рачунамо у обновљење Краљевине Србије под условима,

Страшан пожар у Солуну

Једна од најстрашних катастрофа у историји снашла је Солун у суботу, 5 августа и преко ноћ између суботе и недеље. Пожар се појавио у турском крају на малом тргу Агија Ниева и најпре је изгледао мање значајан док није за два дана сравнио са земљом најбогатије солунске улице.

Страховито је брзо било ширење пожара. Дуготрајна суша створила је сламу од слабих турских кућа а јак ветар сејао је ватру на све стране. Пожар је избио у два и по сата а већ у четири сата обухватио је десетине кућа. Спречавати ширење ватре било је врло тешко јер није било модерних справа за гашење пожара. Француска инжињерија покушала је динамитом да разори круг кућа око пожара, али је сваки напор био узалудан, јер је ветар бацао читав ватрену све стране.

Најпре се пожар почео спуштати у правцу ка мору, према главним улицама Егнатијевој и Вензелосовој, правећи ужасан пустош. У том путу прешао је и преко штампарија српских листова «Правде», «Велике Србије» и «Српског Гласника.» Они су успели ипак да спасу нешто материјала и надамо се да ће ускоро опет моћи да наставе излажење.

Избивши на Егнатијеву улицу ватра је продужила највећом снагом продирање кроз покривену чаршију али се исто тако интензивно ширила и лево и десно Егнатијевом и са њом паралелним улицама. Око два сата по поноћи пожар је био на врхунцу. Страшна

који ће учинити да јој будућност буде много сјајнија, много славнија, испуњена лепшим надама него у годинама које су претходиле овој великој несрећи. Више не смем ништа да кажем, до да влада дели те наде и верује да ће се оне потпуно остварити“.

је и величанствена била дотле невиђена слика. На километре далеко било је видно као на дану а отуд од Вардара узбуњена јата тица личила су као од масивног злата.

Тек око четири сата ватра је избила на кеј. Трг Слободе са највећим хотелима и кафанама горели су као гигантски стогови сламе и до јутра су већ били ружне рушевине. Десно улицом Булгароктону и дуж кеја пожар је стао пред нашом Командом Места, пошто је уништио више биоскопа, хотела, најлепших кука и неколико српских надлештава. На супротној страни ватра је допрла до линије, која би се повукла од хотел «Париза» у Егнатијевој улици до штаба Источне Војске. Штаб је неповређен. И у овом крају уништено је више српских институција а међу њима и зграда Владине Делегације и Војна Задруга. Из Војне Задруге спасена је радионица. Роба није изнешена, али је осигурана.

Сутрадан је пожар малаксао, али је ипак трајао, местимично, целога дана. Ипак се могло пролазити крајевима, који су први изгорели и ужасавати се пред пустоши. Нећу ни да се усуђујем да га сликам.

Народ је био парализован страшном несрећом. Јеврејска сиротиња, која диже тако велику вику за ситнице, футајући се повлачила пред стихијом, заустављајући се на већим раскрсницама, очекујући увек да ће пожар бити заустављен. А доцније, изјутра, збегавши се по празним плацевима и јавним трговима са нешто мало пртљага, са

страхом у очима, без крова, без хлеба. Тако је целог дана, свима слободним солунским улицама, врела на свестране најтужнија поворка старца, жена и деце, скупљајући се на сваком отворенијем месту, као за утеху један другом.

Спасовање је, у оваквој несрећи, разуме се, морало бити неизмерно тешко. Па ипак је оно вршено са особитим самопрегоревањем. Енглези, благородни и снажни, убацивали су у камионе жене и децу и одвозили на одређена места. Захваљујући њима и Италијанима, који су такође били врло активни на свима местима, можемо очекивати да ће људских жртава бити врло мало.

Грчке и француске власти надчовечанске су напоре вршили и у спасавању, и у борби против пожара и у одржавању реда. Ја бар сам видео тежих изгреда, за које се мора мислити да су неизбежни у оваквој катастрофи. Грчка полиција је брзо извела бар најужније, што је потребно за избеглице. Хлеб је почео да се издаје у свима квартовима а са особитом живожњу полицајци су тражили места где ће се склонити погорелци. У том правцу живо се ради и даље. Међу онима, који су остали без крова има и доста Срба. К.

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Париз. — Француска војска запленила је од почетка августа до сада 23 топа, 6 справа за бацање бомба и 30 митраљеза.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ
8. августа, ватром и ручним бомбама, одбијено је јаче непријатељско оделење код Кравице.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

8. августа

Извештај од 15 сати. — Према првом француском извештају битка северно од Вердена развија се у њихову корист, на фронту од 17 км., од шуме Авокур до Безонвол. Много заробљеника већ је стигло у позадину. Храброст француских трупа превазилази сваку похвалу.

Извештај од 23 сата. — На фронту северно од Вердена Французи су, на обема обалама Мезе заузели немачке одбрањене положаје на фронту од 18 км. и у дубину два километра. Број здравих заробљеника износи преко 4000 људи. Немци су са силином вршили противнападе на Боа д'Аврикур, али су сви они одбијени са тешким губицима по њих. Француска авијација је сјајно сарађивала у битки тукући митраљезима са мале висине немачко прикупљање трупа. Наши су пилоти оборили 11 немачких аероплана а два су оборена нашим нарочитим топовима.

9 августа

На фронту северно од Вердена Немци су давали ноћас јак отпор. Њихови контра напади, који су били необично јаки нарочито у шуми код Авокура и северно од шуме Коријер, одбијени су француском ватром. Немци су имали велике губитке без икаквог успеха. Француске трупе задржале су све добитке и учврстиле задобијене положаје. 7 августа заробили су Французи преко 5000 здравих војника, од којих је 116 официра.

Последње ноћи немачки авијатичари бомбардовали су позадину француског фронта и концентрационо место немачких заробљеника од којих је много изгинуло. У току дана 7 августа за време ваздушне борбе француски пилоти оборили 21 немачки аероплан, од којих је већина потпуно упропашћена. 6 августа за-

плећени су један немачки аероплан и један балон.

Извештај од 23 сата. — У Шампањи, разорна француска артиљерија изазвала је својом ватром на немач а угарђења на сектору Сен Атлера експлозију резервоара гаса. Извиднице француске нашле су мало после тога немачке ровове евакуисане и пуне лешева.

На фронту Вердена битка данас траје на више тачака и развија се у корист Француза. На левој обали Французи су заузели коту Оа, а на десној обали, у току једног сјајног напада заузели су цео утврђени систем ровова, који везује село Самоње са котом 304.

Французи су добили нових заробљеника, који још нису могли бити пребројани.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

8. августа

Јуче су били сукوبي патрола, у којима смо напредовали у преграђу Ланса. Наше операције бомбардовања са аероплана трају непрестано. Изабацили смо из колосека један непријатељски воз и нанесено је много штете непријатељским аеропланима, станицама и депонијама. Са добрим резултатима вршена је и кооперација авијатике са артиљеријом.

9. августа

Источно од Елеја наше су трупе извршиле препад на немачке ровове у близини канала Сен Кантен и довели заробљеника. У поћ поправили смо нешто своје положаје северно од пута Ипр-Мејен. — Око поноћи између 6 и 7 августа наши авијатичари бацили су много тона бомба на немачке депосе.

Доцније. — Јутрос рано напали смо ивицу вароши Ланса са западне и северозападне стране и заузели непријатељске положаје на фронту од 2000 јарди. Упорне борбе трају непрестано. У подне 2 јака противнапада северо-западно од Ланса одбијени су. Заробили смо извесан број заробљеника.

Један део наше лаке ескадре оборио је један цепелин. Није на њему остао нико жив.

РУМУНСКИ КОМИНИКЕ

На Серету је артиљеријом растерана једна чета, која је покушала да се приближи у правцу Гуљанка. На Дунаву је руска артиљерија изазвала врло јаку експлозију у Тулчи.

Између долина Тротуса и Дофтана непријатељ је вршио више напада, који су одбијени са великим губицима по њега. У исти мах непријатељ је бесно нападао између Сланика и Таргу-Окна и код Гроцешњи, али су свуда ови напади одбијени. Принуђен да се повлачи у нареду он нам је оставио доста заробљеника и плена. У овом тренутку број заробљеника износи 50 а плен пет митраљеза.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

8. августа

Битка се води на Јулијанским Алпима. Јуче изјутра, после 24 сата бомбардовања, у коме је наша артиљерија све јаче и јаче тукла немачке положаје, настао је прелаз наше пешадије према утврђеним циљевима. Северно од Анхова, пошто смо сјајно савладали све техничке тешкоће и непријатељски отпор, постављени су многи мостови преко Соће и наше су трупе прешле на леву обалу реке. — У битки је учествовало 208 наших аероплана, који су у више махова нападали, бомбама и митраљезима, нагомилане непријатељске трупе дубоко у позадини. Пешадијска акција снажно се наставља. Непријатељски губици су врло тешки, Плен за који се досад јавило већ је врло знатан: неколико топова и велики број митраљеза. До синоћ је већ стигло у одређена места за скупљање заробљеника 7.500 војника и око сто официра.

9. августа.

Битка на Јулијанским Алпима не престаје. До сад смо заробили 10103 човека и 244 официра. И још много других заробљеника напунили су наше болнице.

Руска индустрија и рат

Руска индустрија је ратом мање оштећена но што је то у другим земљама. У извесном погледу рат јој је ишао на руку.

Од рата је највише претрпела индустрија западних крајева, који су у главном и били позоришта ратних догађаја. Велики део фабричког материјала, па често и особље радничко, пренети су одавде на исток или на југ, што је и сама влада олакшавала, чинећи у том циљу знатну помоћ.

Фабрике за израду ратних потреба јако су повећале своју производњу. Од лета 1915 мобилизација индустрије, под вођством војног индустријског одбора узела је велике

размере. Мноштво је фабрика преустројено за ратне потребе; фабрике, које су израђивале пољопривредне машине удешене су за израду артиљеријске муниције, Дестилиционе фабрике постале су фабрике експлозива.

Војна снабдевања нису била једини узрок интензификацији руске индустријске радности. Скоро потпуни престанак увоза за приватне потребе и увећани опсег унутарње трговине — срећна последица забрањене продаје алкохолних пића — повећали су потражњу домаћих производа.

Индустријске гране, до тада занемариване, добиле су нов помет. Поменимо на првом ме-

сту индустрију хемиских производа. У пределу Донеца сад се искористишу огњици угља за производњу бензола; у Лисичанску у губернији Екатеринослава, и у Кинекми на Волги подигнуте су фабрике боја. Отпочела је производња фармацијских предмета: хлороформа, салицилске киселине, терпентина, хигроскопске вате, јода из морских Алга. У Царицину подигнута је фабрика електричних апарата и фабрика оловки.

Као и свуда, и у Русији мора индустрија да рачуна са незгодама рата, које је произвела делимична дезорганизација саобраћајних средстава и недостатак извесног материјала. Оскудица у радној снази смањена је тиме, што су радници повремено извучени испод војне обавезе, што су употребљене жене и мла-

дићи у европској, а Кинези и Корејанци у азијској Русији.

Апсолутна забрана продаје пића алкохолног повећала је продуктивност рада, јер се тиме у многим смањило нерад. Наднице су се такође повећале, изузев западне области, где је индустрија због близине војшта нагло ослабила. Скакање надница, просечно, креће се између 15 до 50 од сто.

Радници су тачно оценили тешкоће времена и схватили своју важност. Зато и видимо њихове представнике у «одбору војне индустрије», где активно раде на народној одбрани.

(Свршиће се)

ЗАНИМЉИВОСТИ

Сједињене Државе производе саме 83 од сто од целокупно светске производње куку-

ДОГАЂАЈИ

„НАРОД“

И штампарија и уредништво „Народа“ потпуно су изгорели. Ипак смо успели да спасемо слова и нешто хартије, али смо принуђени да за неколико дана штампамо лист на две стране. Зато ћемо читаоцима покушати да накнадимо тако, што ћемо доносити само најактуелније ствари.

ЗА ПОГОРЕЛЦЕ

Г. г. Михалакопулос, грчки министар привреде, Дингас, просвете и Папанастасију, саобраћаја, стигли су јутрос експресом у Солун. Јавља се, да је грчка влада решила да један део од зајма од 100 милиона, који је добила, резервише за помоћ погорелцима.

СРП. ТРГ. ДРУШТВО

Целокупна имовина Срп. Трг. Друштва спашена је на време од пожара.

Друштво сепривремено сместило у своје магацине у улици Саламина бр. 7 и продужило свој рад, тако да друштвени послови нису ни у каквом застоју.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТА

Лондон. — Јавља се из меродавног извора, да је цео један немачки вод коњице са подофицирима, који припада 4. допунском пуку 206 дивизије дезертирао и предао се Французима близу коте 304 на верденском сектору. 1. августа дезертирало је још 64 човека из истог пука.

Лондон. — Дописник „Дели Телеграфа“ из Ротердама јавља, да је више немачких аероплана летело над холандским острвима Шувен и Гедереде. На Шувен су бацили 3 а на Гедереде 5 бомба. — Над Гроинингеном у Холандији летело је више од 30 немачких аероплана. Холанђани су топовима оборили два апарата. На сваком је било ири човека и три митраљеза.

руза; производња памука износи 64 од сто од светске; угља производе такође највише у свету, 37,8 од сто од светске производње; исто важи и за петролеум, 48 од сто; исто и за гвожђе, 40 од сто; злата производе 22 од сто, сребра 27 од сто.

Кина производи годишње чаја 500 милиона тона, два пута и више од целога осталог света.

Од укупне површине европске Русије обрађује се 26 од сто; поља заузимају 16 од сто; шуме 39 од сто; а обрађена земља износи 19 од сто. У производњи пшенице Русија долази на друго место у свету, она износи 199 милиона хектолитара.